

ABRAHAM
B. YEHOSHUA

PONAS MANIS

Sofoklis

ABRAHAM
B. YEHOSHUA

PONAS MANIS

Pokalbių romanas

Iš hebrajų kalbos vertė
Kristina Gudelytė

Sofoklis

Vilnius, 2018

Versta iš:
Abraham B. Yehoshua,
Mar Mani, Hakibutz
Hameuchad, 2013

Knygos leidimą rėmė

Published with the support of The Institute for
the Translation of Hebrew Literature,
Israel and the Embassy of Israel, Vilnius

„Ir kiekvienai tautai jos kalba“

Est 1,22

Leidinio bibliografinė informacija
pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos
duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-444-249-0

Copyright © 1990 by Abraham
B. Yehoshua First published under the
Hebrew original title MAR MANI by
Hakibbuz Hameuchad, Tel Aviv, 1990
© Kristina Gudelytė,
vertimas į lietuvių kalbą, 2018
© Milena Grigaitienė, dizainas, 2018
© Leidykla „Sofoklis“, 2018

*Skiriu savo tėvui Jakobui Jehoshua, a. a.,
jeruzaliečiui ir praeities tyrinėtoji*

PIRMAS POKALBIS

*Mašavei Sadė, penktadienis, 1982 metų gruodžio 31 d.,
septinta valanda vakaro.*

POKALBIO DALYVIAI

HAGARA ŠILO gimė 1962 metais Mašavei Sadė kibuce, įkurtame 1949 metais maždaug trisdešimt kilometrų į pietus nuo Beer Ševos. Jos tėvai RONIS ir JAELĖ į kibucą pateko 1956 metais atlikdami tarnybą sukarintoje jaunimo organizacijoje *Nachal*. Mergaitės tėvas žuvo per Šešių dienų karą mūšyje dėl Ramat Golano, kuris įvyko paskutinę karo dieną. Anuomet Hagarai buvo vos penkeri, todėl, kaip pati tvirtina, atmintyje išlikę tik padriki, nors ir ryškūs prisiminimai apie tėvą.

Mokyklą Hagara lankė Revivimo kibuce. Iki brandos atestato jai pritrūko dviejų egzaminų – anglų kalbos ir istorijos, kurių ji nė nebandė laikyti. 1980 metais pradėjusi karinę tarnybą mergina ją atliko Aviacijos bazėje netoli Beit Lido, kur ėjo parašiutininkų dalinio socialinių reikalų vyresniosios pareigas. Dėl nemenko atstumo tarp karinės bazės ir gimtojo kibuco trumpas atostogas Hagara paprastai leisdavo Tel Avive pas tėvo motiną, senelę Naamą, prie kurios mergina buvo nepaprastai prisirišusi ir nuolat jos prašydavo papasakoti apie tėvo vaikystę. Senelė, kurią ne mažiau džiugino energija trykštančios vaikaitės viešnagės, įkalbinėjo ją stoti į Tel Avivo universitetą. Baigusi karinę tarnybą,

kurios paskutiniai mėnesiai dėl 1982 metų birželį pratrūkusio Libano karo buvo itin audringi, nepaisydama motinos reikalavimų bent metams sugrįžti į kibucą ir pabaigti mokyklą, Hagara įtikino kibuco tarybą leisti jai studijuoti, juolab kad studijų išlaidas kaip našlaitei, per karą netekusiai tėvo, žadėjo padengti Saugumo departamentas. Tel Avivo universiteto Menų fakultete ji pasirinko kino studijas, bet neturėdama brandos atestato nebuvo priimta į pirmą kursą; merginai buvo pasiūlyta metus pasimokyti kaip laisvajam klausytojui. Per juos būtų privalu išlaikyti trūkstantus brandos egzaminus, gilinti hebrajų ir anglų kalbų, matematikos žinias bei stiprinti akademinis įgūdžius.

Gruodžio pradžioje atsiliepdama į sūnaus, Hagaros dėdės, Ben Ciono Šilo, Marselyje einančio Izraelio konsulo pareigas, prašymus atvykti jo aplankyti, nes vasarą dėl pratrūkusio Libano karo užsienio šalyse veikiančių konsulatų darbuotojų pečius prislėgusių rūpesčių jam taip ir nepavykę atostogoms sugrįžti į gimtinę, nors ir labai nenorėdama ilgesniam laikui išsiskirti su mylima vaikaite, Hagaros senelė negalėjo likti kurčia ir savo vienintelio gyvo į penktąją dešimtį įžengusio sūnaus, kurio užsitęsusi viengungystė jai ypač nedavė ramybės, kvietimui. Senutė taip nuoširdžiai tikėjosi padėti jam susirasti tinkamą moterį, kad nusprendė net pailginti savo viešnagę ir dalyvauti konsulato organizuojamame Naujųjų metų vakarėlyje.

Nedidelė, grakščių judesių Hagara, iš velionio tėvo paveldėjusi raudonos spalvos plaukus, nesitvėrė džiaugsmu, kad bent laikinai galės šeiminkauti erdviame ir jaukiame senelės bute. Iš pradžių net galvojo pakalbinti kartu apsištoti vieną draugę, veiklią ir praktišką merginą, vardu Irisė,

kuri irgi buvo netekusi tėvo per Jom Kipurą karą. Iš Saugumo departamento Irisė gaudavo nemenkas išmokas gyvenimo ir mokslo išlaidoms padengti, paprastai skiriamas karo aukų artimiesiems. Tiesa, galop šis sumanymas žlugo, ir, kaip netrukus paaiškėjo, Hagara dėl to nemaž nesigailėjo, nes jau gruodžio pradžioje senelės bute ėmė susitikinėti su magistrantu Efraimu Maniu, parengiamojo kurso studentus mokiusiu hebrajų kalbos. Vos užsimezgęs jūdviejų ryšys rutuliojosi neįtikėtinu greičiu, deja, jau gruodžio 9-ąją Efraimas Manis buvo pašauktas į privalomąją karinę tarnybą vakariniame Libano regione, kur net ir po Jeruzalės ir Beiruto pasirašytos taikos vis dar nesibaigė neramumai.

JAELE ŠILO (mergautine pavarde Kremer) gimė 1936 metais Kirijat Mockine. Buvo aktyvi sionistinės pakraipos jaunimo judėjimo *Hamachanot Haolim* dalyvė, užsiėmė naujų narių mokymais. Pati nutraukusi mokslus, kurių taip niekada ir nepabaigė, 1952 metais išvyko į Ein Charodo kibucą išklaudyti metus trunkančių jaunimo vadovų kursų. 1954 metais pradėjusi karinę tarnybą Jaelė buvo paskirta į būrį *Draugai*, kuris mokymams buvo išsiųstas į Roš Hanikra kibucą. Be vietos apylinkių jaunimo, būriui priklausė ir keli judėjimo dalyviai iš Tel Avivo bei Rišono Leciono, tarp jų ir būsimasis Jaelės vyras RONIS ŠILO, ką tik iškeptas naujos vidurinės mokyklos absolventas iš Tel Avivo. Jau netrukus tarp jų užsimezgė draugystė. Baigęs sukarintos jaunimo programos *Nachal* organizuojamus parašiutininko kursus, 1956-ųjų vasarą Ronis dalyvavo dviejose karinėse operacijose ir, žinoma, Sinajaus kare, o, karo tarnybai artėjant į pabaigą, drauge su kitais būrio dalyviais pora keliems mė-

nesiams buvo perkelta į Mašavei Sadė kibucą savanoriauti žemės ūkio darbuose. Gyvenimas šalies pietuose jiems taip patiko, kad, ir baigę karinę tarnybą, juodu nusprendė čia pasilikti. 1958 metais pora susituokė, vertėsi žemės ūkio darbais: Ronis dirbo laukuose, Jaelė pasinėrė į sodininkystės paslaptis. 1962 metais, vos grįžę iš istorikų draugijos organizuotos kelionės po Graikijos istorines ir archeologines vietas, juodu susilaukė pirmagimės, kuriai davė Hagaros vardą – taip jie bandė įamžinti savo įsikūrimą dykumoje. Po ketverių metų 1966-aisiais porai gimė ir antroji atžala, bet vos savaitę išgyvenęs berniukas mirė nuo sunkios hepatito komplikacijos. Tai nutiko dėl tėvų kraujo grupių konflikto – Beer Ševos gimdymo skyriuje nebuvo atlikti reikiami tyrimai. Po nelaimės ir išsamių medicininių tyrimų gydytojai patarė iki kito nėštumo mažumėlę palūkėti, bet laukti nebeteko, nes, baigiantis Šešių dienų karui, Ronis žuvo Ramat Golano mūšyje kelyje Koneitra–Damaskas.

Nepaisydama nei savo, nei juolab Ronio tėvų prašymų iš kibuco persikelti į miestą, Jaelė su penkiamete dukra ne tik liko gyventi dykumoje, bet dar giliau įleido čia šaknis. Žinoma, moteris puikiai suprato, kad atokioje vietovėje su nedidele saujele gyventojų galimybė dar sykį ištekėti metai iš metų nuolat menko. Vis dėlto Jaelė patiko triūsti sode, beveik visą dėmesį ji buvo sutelkusi į naujus bandymus auginti avokadus. Pratrūkus Jom Kipuro karui, kibuco vadovas buvo mobilizuotas, ir jo vietą buvo pasiūlyta užimti Jaelėi. Moteris ne vienus metus uoliai ėjo vadovaujančias pareigas, ir dauguma kibuco gyventojų buvo patenkinti jos darbu, nors ne vienam atrodė, kad ji įsikibusi pernelyg griežtos ideologijos. Jaelės santykiai su dukra, nors ir per-

dėm jausmingi ir gilūs, dažnai atsidurdavo aklavietėje, todėl artimiausi draugai moterį akino palankyti specialius kibuco organizuojamus vaikų auklėjimo ir psichologijos kursus. Šie padrikai populiariosios psichologijos kursai Jaelėi be galo patiko, todėl pagauta susidomėjimo retkarčiais net vykdavo į Beer Ševos universitetą paklaustyti vieno ar kito kviestinio profesoriaus paskaitų. 1980 metais kone 44 metų Jaelė pasiryžo dalyvauti viename iš kibuco organizuojamų vienišų žmonių susitikimų, po kurio tvirtai sau prisiekė kaip gyva daugiau nebekelti ten kojos.

Jaelė nerimavo, kad, bendraudama su anyta, senele Nama, septintojo dešimtmečio viduryje tapusia našle, Hagara susivilios palikti kibucą, todėl itin priešinosi minčiai, kad baigusi karinę tarnybą duktė stotų į Tel Avivo universitetą, ir ragino ją bent metams sugrįžti namo. Kai maištingoji Hagara kibuco tarybai įteikė prašymą išvykti, Jaelė slapčia bandė tam sutrukdyti. Tiesa, devintojo dešimtmečio pradžioje net ir kibucai nebeįstengė atsispirti liberalizmo dvasiai, tapo įprasta, kad atlikę karinę tarnybą ir vaikinai, ir merginos patys renkasi tolesnį gyvenimo kelią, be to, mokesčių už studijas kaip našlaitei, kare netekusiai maitintojo, Hagarai buvo pažadėjęs padengti Saugumo departamentas, todėl merginos prašymas buvo patenkintas. Apsigyvenusį pas senelę Hagara ir toliau telefonu palaikė glaudų ryšį su motina. Jiedvi buvo sutarusios, kad susiskambins mažiausiai du kartus per savaitę, nors 1982 metais Mašavei Sadė kibuce dar toli gražu ne kiekvienuose namuose buvo įvestas telefonas.

Pokalbyje trūksta Jaelės žodžių.

– Bet, mama, jei ir pradingau, tai tik trumpam, kurių galų šitaip nerimauti?..

– Bet juk skambinau, mama. Tikrai skambinau, trečiądienio vakarą iš Jeruzalės...

– Žinoma, trečiadienio vakare buvau Jeruzalėje, kaip, beje, ir vakar...

– Ir vakar, mama, ir šiandien, bet juk palikau žinutę...

– Kaip tai neperdavė?

– Dieve brangus, tik nesakyk, kad tavęs ir vėl nepasiekė mano žinutė!

– Iš kur aš galiu žinoti?.. Tas, kas pakėlė ragelį...

– Kažkoks savanoris iš Vokietijos...

– Bet ką aš galėjau padaryti, mama? Ar aš kalta, kad visame kibuce nebėra nė vieno patikimo žmogaus, kuris po vakarienės dar įstengtų pakelti telefono ragelį. Suprantu, kam gi tokiam šaltyje norėsis lakioti iš vienu namų į kitus ir visus kamantinėti, kur būtų galima rasti tą, kuriam skambina? Siūlyčiau ir pačiai bent kartelį pabandyti prisiškambinti į kibucą ir anglų kalba susitarti su „žolės“ prisiškambiusiu savanoriu, rankoje nebenulaikančiu rašiklio, tada galbūt pati suprasi, kad nebuvo išmintinga taip aistringai priešintis siūlymui kiekvienuose namuose įvesti atskirą telefono liniją, tarsi nuo to priklausytų socializmo ateitis. Nejau nežinai, kad kituose kibucuose telefonas namuose jau senokai tapo kasdienybe...

– Dar neteko, mama, girdėti apie kibucą, kurį būtų sužlugdžiusios per didelės telefono sąskaitos... Tai jau visiškai prasimanymas...

– Betgi niekur nedingau, mama... Tik pastarąsias tris dienas nebuvo Tel Avive...

– Kas? Visiški niekai, jis pats vis dar Libane, atlieka karinę tarnybą, o aš jo paprašyta vykau į Jeruzalę, į jo tėvo namus, kur netikėtai užtrukau iki šiandien ryto.

– Užtrukau, ir tiek...

– Betgi čia prasimanymas, mama... Nieko bendra neturintis su tikrove...

– Ne, trečiadienį popiet Jeruzalėje staiga pradėjo snigti, bet jau vakar iš to sniego nė kvapo nebuvo likę.

– Ne, šitą seną paltą man davė jo tėvas, ponas Manis...

– Aš jį taip vadinu – ponas Manis... Pati nežinau, kodėl...

– Bet juk apie tai ir kalbu. Tik dėl šios istorijos ir grįžau namo, antraip būtų tikra beprotybė dabar čia su tavimi sėdėti, kai iš tiesų turėčiau būti Tel Avive ir ruošti egzaminams...

– Juk jau minėjau, sekmadienį bus anglų kalbos egzaminas, būtų nemalonu ir šįsyk jo nelaikyti...

– Ne, visos reikalingos knygos ir užrašai liko Tel Avive pas senelę. Į Jeruzalę išvykau antradienį, nieko su savimi nepasiėmusi, juolab knygų ir užrašų, nes buvau tikra, kad vykstu tik kelioms valandoms, tik trumpam, bet netikėtai man užėjo nenugalimas noras ten pasilikti, todėl ir užtrukau tris dienas...

– Ne, ne pro Tel Avivą... Aš čia tiesiai iš Jeruzalės, persigalvojau pačią paskutinę minutę. Pustuštėje autobusų stotyje laukdama autobuso į Tel Avivą, netikėtai gretimoje aikštelėje pastebėjau pagyvenusį rusvaplaukį vyriškį. Jis man pasirodė kažkur matytas, mūsų kraštietis, regis, iš Revivimo. Staiga mane užplūdo stiprus namų ilgesys, nenumaldomas noras viską metus grįžti namo, į mūsų mielą visų užmirštą gimtinę, susėsti su tavimi, mama, ir tau papa-

sakoti, kas gi ten nutiko, nes jau darosi sunku viską savyje laikyti, kaip ir anksčiau, ar pameni, ką pati esi man pasakojusi?.. Ir darželyje, ir mokykloje, jei koks vaikas suklupdavo ar perplyšdavo piešinys, mane apimdavo siaubas ir išpuolusi pro durs pakniopstom lėkdavau pas tave, kad būtų kam išsirekti – *mama, tik paklausk, kas nutiko!*..

– Tiesa, cha cha, jos veltui bandydavo mane sulaikyti. Visada turėjau polinkį susirasti kokį... kaip tu ten juos vadina?

– Taip, teisingai...

– Taip, tikrai, įsivaizduojamą tėvą, kuris būtų pasiryžęs išpildyti kiekvieną mano užgaidą. Ir – tau turėtų patikti mano teorija – vienas toks netrukdamo atsirasti: matyt, slegiamas kaltės, kad žuvo ne jis, o mūsų tėtis. Tiesa, bandydami manimi atsikratyti, visi jie be perstojo mane siuntinėjo: iš valgyklos į skalbimo patalpas, iš vištidės į tvartą, iš arklidės į laukus, o iš ten – į sodus, kur tau, mama, atsišliejusiai į medį puldavau į glėbį ir liedavau, liedavau širdį. Štai ir šiandien, mama, nuobodulio slegiamoje Jeruzalės autobusu stotyje į žiemos sąstingį panirusių jeruzaliečių spaudžiama prie aikštelės grotelių, kai anas jau minėtas rusvaplaukis iš Revivimo, stebeilydamas pro langą, nė akimirka nepaleido manęs iš akių – galbūt irgi knaisiojosi atmintyje, kur yra mane matęs, – nebeįstengdama numaldyti namų ilgesio netikėtai stryktelėjau per tvorelę, beveik neliesdama kojomis žemės užsliuogiau jau pajudėjusio Beer Ševos kryptimi autobuso laipteliais ir prieš spėdama atsitokėti, ką padariusi, jau buvau jo salone. Bet jau rytoj, mama, privalau trūks plyš sugrįžti į Tel Avivą ir kibti į egzamino medžiagą, antraip ir šįkart žlugsiu. Reikėtų išsiaiškinti, kas rytoj iš kibucnikų

vyksta šiaurės kryptimi. Jei numanai, jau dabar gali man pasakyti, o jei ne, pats metas pasukti galvą...

– Gerai...

– Ne, luktelk, neužbėk įvykiams už akių, dar ne metas...

– Bet kur taip skubi? Jaučiuosi sustirusi, leisk mažumėlę apšilti...

– Karšto vandens nepakaks...

– Tik nesupyk, mama, bet griežtai atsisakau dalyvauti šabo vakarieneje...

– Aš nealkana, ko šaldytuve nutversiu, to ir pakaks...

– Nesvarbu, per akis ir to, kas yra, aš nealkana...

– Jei tau žarna žarną ryja ir nebeįstengi nusėdėti, ką gi – eik... o aš liksiu namuose. Labai atsiprašau, mama, bet šiandien tikrai neturiu jokio noro sėdėti valgykloje ir visiems šypsotis... O paskui dar tas naujametis vakarėlis... ir apsimestinės linksmybės. Aš tikrai nenusiteikusi šokti ir statyti jį į pavojų...

– Gerai jau, gerai. Tai tu ir eik. Ką čia bepridursi? Eik. Bene tave sulaikysi?

– Eik...

– Eik. Jau pradėjau gailėtis, kad iki čia atsitrenkiau, užuot keliavusi namo, kitaip tariant, į Tel Avivą...

– Nes šiandien, mama, kibucas man mažiausiai rūpi, degiau tik noru sugrįžti namo ir tau pirmai papasakoti, kas ten dėjosi toje Jeruzalėje...

– Nelaikau jokių paslapčių... Liaukis be perstojo prie manęs kabinėtis...

– Tebūnie maža paslaptis... Galbūt tu ir teisi, o ir pats žodis – kaip pirštu į akį: paslaptis... Ir kas čia blogo? Anokia čia nuodėmė? Jei, tarkim, žmogus, pravėręs svetimų namų duris,

išvysta tai, kas sukrečia jo sielą, taip, mama, sielą, iki pačių jos gelmių... Beje, reikėtų patikslinti, mama, iš tiesų sukrečia ne paslaptis, juk jei kas nors pribloškia, negali būti paslėpta. Paslaptis buvo pats susitikimas, kuris, nors iš pirmo žvilgsnio ir atrodo atsitiktinis, iš tikrųjų toks nėra. Visa tai man ir nutiko Jeruzalėje, nors ir žinau, kad manimi nepatikėsi...

– Taip, mama. Paprasčiausiai nepatikėsi... Tave įpratino netikėti paslaptimis, todėl nepatikėsi ir manąja; puikiai žinau, jog galiausiai viską lengva ranka nubrauksi ir pasakysi sau, kad tai – tik sapnas...

– Bet trumpai nemoku... trumpai, mama, neįmanoma papasakoti.

– Jei keliais žodžiais, visa tai išties gali nuskambėti lyg sapnas.

– Pati supranti, kad nesvarbu... Verčiau jau viską pamirškime, nesvarbu... eik, mama... Man dingo bet koks noras ką nors kalbėti, suklydau. Tik būk tokia maloni, padaryk paslaugą, paklausinėk valgykloje, kas rytoj pirmasis žada pajudėti šiaurės kryptimi, galbūt ir man atsirastų vieta...

– Ne, praėjo noras pasakoti, galbūt tu iš tiesų neklydai, galbūt viskas buvo tik sapnas...

– Tiesa, dar nespėjai burnos praverti, bet ką jau čia padarysi, jei iš anksto žinau, ką pasakysi...

– Atsiprašau...

– Ką gi, atsiprašau, mama...

– Sakiau gi, atsiprašau...

– Ne, tu išties nesi pasiruošusi klausytis šios istorijos...

– Tu įsitikinusi?

– Bet gal išties neverta praleisti šabo vakarienės, tau juk toks svarbus šis ritualas...

– Tu tikra?

– Jei taip, mama, jei tu išties pasiryžusi netgi jo atsisakyti, ką gi, tada atsiribok nuo išankstinių nuostatų ir prisėsk šalia. Bet iš pradžių norėčiau aklinau užtraukti užuolaidas, kad nesklistų šviesa, ir bent kartelį prašau leisti užrakinti duris... Kur raktai?

– Prašau, tik vieną vienintelį kartą, maldauju tavęs, mama, pasislėpkime nuo viso pasaulio, kad niekam nekiltų įtarimas, jog mes apskritai namuose, kad niekas nebandytų brautis ir mums trukdyti. O dabar užkaiskime vandens... ir įsijunkime šildytuvą... bet kurgi raktai?

– Vėliau, sakiau gi, vėliau... Tebedegu noru viską tau papasakoti, todėl dabar man galvoje tikrai ne maudynės... Vėliau... vėliau... Kodėl primygtinai reikalauji, kad eičiau praustis?

– Na, suknelė šiek tiek pasiglamžiusi... bet juk tai dar ne pasaulio pabaiga...

– Puiku...

– Ne, mama, jokių ypatingų pokyčių...

– Gal kartais, šiek tiek pykina...

– Ne, jokių pokyčių...

– Jokių ženklų...

– Vis dar turi vilties?

– Bet kodėl turėtų? Juk jau sakiau, mama, iš karto supratau, jog tai įvyko, buvo iš aukščiau nulemta, užkoduota...

– Na, šis padarėlis... vaisius, kūdikis... kaip pavadinsi, taip nepagadinsi...

– Pati pasiskaičiuok, paskutinį kartą prasidėjo lapkričio devynioliktą, šiandien jau lygiai dvi savaitės kaip vėluoja... Nebekyla abejonių...

„**Ponas Manis**“ – bene geriausias kada nors parašytas romanas hebrajų kalba. Jis neįprastas savo forma – pokalbiais, kuriuos jungia paslaptingojo pono Manio pavardė. Veiksmas vystomas laiko spirale atgal: prasideda 1982 m. Izraelyje, po to nukelia į vokiečių okupuotą Kretą, britų užimtą Palestiną, XIX a. Krokuvos apylinkes ir galiausiai Atėnus. Ne veltui Šiaurės Jeruzalė vadinamas Vilnius romane taip pat randa sau vietą. Per penkis intymius atsivėrimus parodomas net kelių kartų požiūris į žydus ir jų istoriją.

Kultūrinių simbolių pilni, painius likimo vingius atskleidžiantys pokalbiai žavi savo ekspresija, gyva, archajiška kalba, per kurią praeities pavidalai tampa ypač aktualūs, gyvi, įtraukiantys savo gilumu. Meilė, karas ir mirtis, savos tapatybės išsaugojimas, istorija, kultūra ir šeima – šios amžinosios temos ir subtilios vidinės išpažintys nepalieka skaitytojų abejingų ir sujaudina atokiausias mūsų sielos kerteles.

Abrahamas B. Yehoshua (g. 1936) yra vienas iškiliausių Izraelio rašytojų, lyginamas su W. Faulkneriu. Studijavo literatūrą ir filosofiją Jeruzalės universitete, yra parašęs 11 romanų, 3 apsakymų knygas, pjesių ir esė, įtrauktas į *Man Booker International Prize* trumpąjį sąrašą. Iš hebrajų į lietuvių kalbą išverstas jo romanas „Moteris Jeruzalėje“ („Sofoklis“, 2016) susilaukė didelio susidomėjimo, todėl „Ponas Manis“ – jau antroji autoriaus knyga, pristatoma lietuvių skaitytojams. Tai vienas geriausių jo kūrinių, įvertintas Nacionaliniu žydų grožinės literatūros apdovanojimu, gavęs pirmąją Izraelio literatūros premiją, taip pat ekranizuotas ir virtęs penkių dalių TV serialu keliomis kalbomis.

www.sofoklis.lt

9 786094 442490